

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ТИЖНЯ ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ТА ПРАВО

Спеціальний випуск – 10 березня 2011 року

ПЕРШИЙ РІК ПРЕЗИДЕНТА: ДОВКІЛЛЯ ЯК (НЕ) ПРІОРИТЕТ

Експертна оцінка охоплює період першого року роботи Президента України В.Януковича і стосується державної екологічної політики України, процесу євроінтеграції України у сфері охорони довкілля, реалізації міжнародних зобов'язань України за Організацією конвенцією та Конвенцією Еспо.

Передвиборча програма кандидата у Президенти Віктора Януковича «Україна – для людей!» не містила жодних положень щодо екологічних проблем та необхідності їх вирішення. Окремі елементи екологічної політики почали входити до державно-політичного життя згодом, із прийняттям низки стратегічних документів, а саме Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» та Закону України «Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік». Питання охорони довкілля також є частиною реалізації Порядку денного асоціації Україна - ЄС.

1. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА

Досягнення

+ Стратегія екологічної політики: «любой каприз за ваши деньги». Головним надбанням року є прийняття Верховною Радою «Основних засад (стратегії) державної екологічної політики до 2020 р». Факт прийняття цього документу є позитивним явищем. Практично паралельно була розпочата робота над Планом дій (заходів) на виконання стратегії у 2011-2015 рр., підготовка якого ще триває. Обидва документи пройшли широке громадське обговорення, що позитивно позначилось на кінцевому результаті: стратегія та план дій закріпили низку важливих стратегічних цілей та завдань. Водночас, прийняття такого документу у формі закону України не відповідає існуючому механізму державного прогнозування та планування. Розробка стратегії відбувалась під тиском Європейського Союзу як умова надання бюджетного фінансування у сфері охорони довкілля. Це стало головним недоліком обох документів, які навряд чи здатні відіграти прогнозируючу і, головне, планувальну функцію з питань охорони довкілля в Україні і, швидше за все, залишаться ширмою для використання коштів ЄС.

Невдачі

- Втрата державної екологічної експертизи як головного превентивного механізму охорони довкілля. Прийняття Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» завдало системі охорони довкілля втрат, розмір та наслідки яких важко навіть оцінити. В результаті його прийняття в Україні практично припинила існувати державна екологічна експертиза. Нагадаємо, що інститут екологічної експертизи був головним механізмом попередження заподіяння шкоди довкіллю.

- Відсутність реформ для вирішення нагальних екологічних загроз. За рік не було реалізовано жодних реформ для вирішення нагальних екологічних загроз: продовжує зростати забруднення атмосферного повітря, проблема з доступом до питної води у сільській місцевості, стан збереження лісів (лісистість території не змінюється останні 10 р.), розвиток природно-заповідного фонду (ПЗФ складає 5,4% території держави, для порівняння у Білорусі – 7,7%).

Виклики

Головними викликами у сфері екологічної політики будуть:

- Прийняття та реалізація Плану дій з охорони довкілля на 2011-2015 рр., забезпечення його комплексної реалізації та фінансування заходів.
- Адаптація наявних інструментів охорони довкілля до умов, коли відсутня процедура державної екологічної експертизи.
- Поетапне вирішення основних екологічних загроз та ліквідація ймовірних надзвичайних ситуацій, пов'язаних із безпекою людей.

2. ЄВРОПЕЙСЬКА СПІВПРАЦЯ

Досягнення

Підписання Угоди про фінансування програми «Підтримка реалізації Стратегії національної екологічної політики України» є важливим додатковим стимулом для ефективної реалізації державної екологічної політики у випадку прозорого та цільового використання коштів ЄС.

Невдачі

Співпраця Україна - ЄС у сфері охорони довкілля здійснюється в рамках реалізації Порядку денного асоціації. На жаль, рівень виконання пріоритетів ПДА у 2010 році у сфері охорони довкілля був досить низьким. Успішним можна назвати лише прийняття Стратегії державної екологічної політики. Інші пріоритети знаходяться або у стадії виконання, або зовсім не були виконані. У цьому ж контексті проблемним питанням є звітування Мінекології про виконання пріоритетів у сфері охорони довкілля, а також планування таких пріоритетів на 2011 рік та їх обговорення з громадськістю.

Виклики

І надалі на порядку денному європейської інтеграції України стоїть підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Питання надання пріоритетності питанням охорони довкілля у новій угоді залишається ключовим. Гостро стоїть питання прозорості та відкритості, а також доступу до інформації про сам переговорний процес та проект угоди.

Очікується, що завдання з адаптації законодавства України до законодавства ЄС в екологічній сфері почнуть реалізовуватись у зв'язку із виконанням Національного плану дій на 2011-2015 рр. та наданням допомоги ЄС на питання адаптації.

3. ТРАНСКОРДОННА ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ТА ПРОЗОРІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ (КОНВЕНЦІЯ ЕСПО ТА ОРГУСЬКА КОНВЕНЦІЯ)

Досягнення

За підтримки ЄС розроблені проекти нормативно-правових актів для вдосконалення доступу до екологічної інформації, забезпечення участі громадськості у процесі прийняття дозвільних рішень у сфері довкілля та вдосконалення процедур проведення двосторонніх консультацій по об'єктам, що можуть мати транскордонний вплив на довкілля. Здобутий значний досвід участі в таких консультаціях в якості зачепленої сторони із Словаччиною та Білоруссю).

Невдачі

На жаль, за рік не було зроблено жодного практичного кроку для забезпечення дотримання зобов'язань за відповідними міжнародними угодами у цій сфері. Проекти залишилися проектами.

Втрата Міністерством екології і природних ресурсів державної екологічної експертизи як інструменту попередження та оцінки впливу на довкілля. Можна очікувати, що за існуючих умов знову постане питання виконання Україною уже відомих за межами експертного середовища Оргуської та Еспо конвенцій.

Виклики

У цій сфері головними викликами будуть:

- Забезпечення міжнародної легітимності рішень щодо продовження строків експлуатації АЕС (у грудні 2010 було прийнято рішення щодо двох блоків Рівненської АЕС) з точки зору процедур Конвенції Еспо та Оргуської конвенції та проведення відповідних консультацій в рамках Конвенції Еспо щодо будівництва нових (два блоки Хмельницької АЕС).
- Використання усіх доступних інструментів зменшення ймовірного негативного впливу від експлуатації Хотиславського родовища (Білорусь).
- Підготовка до нарад сторін Конвенції Еспо та Оргуської конвенції (червень 2011), на яких буде розглядатись питання дотримання Україною своїх зобов'язань за цими угодами та виконання Україною попередніх рішень і рекомендацій.

Оцінка підготовлена експертами РАЦ «Суспільство і довкілля» на основі моніторингу та аналізу реалізації державної політики у сфері охорони довкілля.